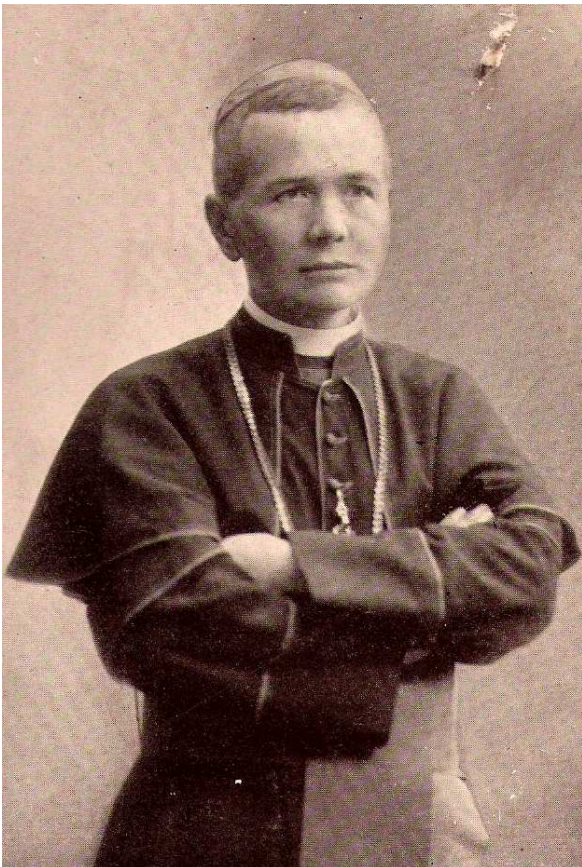

Egy szentéletű magyar püspök

(Fischer-Colbrie Ágoston)

1925. május 17-én hunyta le szemét örök földi pihenésre Kassa nagynevű püspöke, Fischer-Colbrie Ágoston. Azóta három évtized múlt el, de emléke még mindig élénken él; sírján még ma is kigyulladnak a kegyelet mécsesei és virulnak az őszinte szeretet virágai.

1863. október 16-án született a Garam menti Zselic községben. Családja osztrák eredetű; csak édesapja költözött Magyarországra, s itt uradalmi főerdész volt. Atyai nagyanyja, francia származású nő, a Colbrie nevet viselte. A Fischer név elég gyakori lévén, a család engedélyt kért és kapott, hogy a Fischer-Colbrie kettős nevet viselhesse.

Négy testvére volt, három fiú, egy lány. Az elemi iskola első két osztályát szülőfalujában, a következő kettőt Stockerauban végezte, ahol atyai nagyszülei éltek. Középiskolába Kremnsmünsterbe került a bencésekhez; egyik atyai nagybátyja közigazgató volt ott, annál lakott. De nem érezte jól magát, mert nem szerette a zajos gyerektársaságot. Anyai nagyanyja Pozsonyba költözött a kedvéért, s ő ott folytatta középiskolai tanulmányait; az ötödik és hatodik osztályt már mint küsszeminarista végezte; a két utolsó osztályra az esztergomi küsszeminárium tagja; 1881-ben érettségizik jeles eredménnyel, s egy arany jutalmat kap Simor hercegprímástól. Teológiai tanulmányokra Bécsbe, a Pázmáneumba küldik.

Ott akkor Lollok József volt a rektor; róla írta hűségese barátjának, Kollányi Ferencnek: „*Lollok prelátus úr az én példaképem, vezetőm és jótevőm*”. Lollok már negyvenkét éve volt pap, amikor minden rangjáról, címéről és javadalmáról lemondva lazarista lett, s így még huszonkét évig szolgálta az Urat, országszerte missziókat tartva. Iránta való tiszteletét Fischer-Colbrie később azzal fejezte ki, hogy elsőnek őt hívta meg Kassára, az ottani papi lelkigyakorlatok megtartására.

A gyenge, törekeny szervezetű ifjú sokat betegeskedett teológus korában, előljárói nem is akarták szentelésre bocsátani. Ő azonban kérve-kérte, szenteljék föl, mert ha csak rövid ideig is, de hűséggel akarja szolgálni Istent. Bizonyára erre gondolt később, püspök korában, amikor „*az volt az elve, hogy a betegeket is fölszenteli, még akkor is, ha hamarosan meghalnak, hogy örömet szerezzen nekik, és hogy mint papok haljanak meg*”.

Őt 1886. március 20-án szentelte pappá Simor hercegprímás. Utána visszakerült Bécsbe, a Szent Ágostonról nevezett felsőbb papnevelő intézetbe, ahol a monarchia különböző részeiből való papok nevelkedtek, sok fiatal magyar pap is. 1888. június 25-én avatták a hittudományok doktorává.

Tanulmányai végeztével a fővárosba helyezték, káplánnak a belvárosba, ahol azonban csak néhány napig működött, mert a primás maga mellé rendelte irodájába: előbb szertartó és irattáros, majd szentszéki jegyző. Az iroda igazgatója Csernoch János, a későbbi primás volt.

A főpap igen kedvelte a fiatal aulistát, s a szülők boldogok voltak, hogy fiukat olyan jó helyen tudják. Sokat beszélgettek is erről a viski plébánossal, aki azt mondta: „*Az aulába könnyű bekerülni, de még könnyebb kirepülni onnan*”. – És Fischer-Colbrie is hamarosan „kirepült”, de korántsem úgy, mint a viski plébános gondolta: ismét Bécsbe rendelték, az Augustineum egyik tanulmányi igazgatójául. A bécsi egyetem hittudományi karán 1899-ben nyugalomba vonult a dogmatika tanára, Bauer Márton. A tanszék ellátásával Fischer-Colbriet bízták meg, s ő két éven át olyan sikeresen végezte ezt a munkát, hogy följánlották neki a katedrát. Ezt azonban nem fogadta el, mert ahhoz föl kellett volna vennie az osztrák állampolgárságot.

1902-ben a Pázmáneum élére került, de ez a hivatala sem tartott sokáig. 1904. december 27-én kinevezték a 82 esztendős, erősen megtört és gyenge kassai püspök, Bubics Zsigmond koadjutorának, utódlási joggal. 1905 áprilisának elején érkezett Kassára. Ő Bécsből jött, Kassa pedig kuruc (és ebben az időben részben már csak kuruckodó) város volt: vallásilag közömbös, hazafisága is sokszor csak hangos frázis, szemhatára általában szűk. Ebbe a keretbe eleinte elég nehezen illeszkedett bele csendes, komoly, rendkívül szerény egyéniségével, idővel azonban nagyon megszerették, s ő is szívesen részt vett mindenben, ami a város javát szolgálta.

Bubics püspök mellett eleinte nehéz helyzete volt. Az agg főpap gyengeségével többen visszaéltek, elsősorban civil titkárja, anyagi romlásba vitték, különösen műgyűjtő szenvedélyét használták ki, értéktelen lim-lomokat vásároltattak vele össze drága pénzen. Fischer-Colbrie mit sem tehetett, mivel nem akarta, hogy „*úgy lássék, mintha az öregurat kritizálná, vagy mintha mindent egyszerre akarna megújítani*”. Csak akkor nyert szabad kezet, amikor Bubics 1906. február 1-én kinevezte általános helynökévé lelkiekben is, anyagiakban is, a Szentszék pedig ugyanazon év január 31-i kelettel az egyházmegye apostoli adminisztrátorává.

Első koadjutori tevékenységeként ő képviselte a kassai egyházmegyét Rómában a három kassai vértanú boldoggá avatási ünnepségén 1905. január 15-én. Ugyanekkor fogadta őt Szent X. Pius pápa; atyai tanácsokkal látta el és különösen figyelmébe ajánlotta a papi buzgóság hathatós előmozdítójaként a papi lelkiyakorlatokat.

Bubics Zsigmond 1907. május 22-én, 86 esztendős korában meghalt; örökébe május 30-án iktatták be Fischer-Colbrie Ágostont. Ő volt Kassa tízedik püspöke.

Mint püspök, szerzetesi egyszerűségben élt, Madarász István szerint „*olyan volt, mint egy karmelita szerzetes*”. Állandó napirendjét pontosan megtartotta. Reggel hatkor misézett; tízkor vitték be postáját, melyet mindig maga nézett át és intézett el. Utána papjait fogadta, atyai jósággal és szeretettel. Tisztán látta és könnyen oldotta meg a problémákat. Egyszer egy vidéki pap azt mondta kihallgatása előtt az udvari papnak: ő valószínűleg sokáig marad a püspök szobájában, sok megbeszélni valója van vele. Egy negyedóra alatt végzett, s minden kérdésére feleletet kapott. Utána nem győzött eleget csodálkozni rajta, milyen tájékozott a püspök minden dologban.

Délben 1-kor udvari papjaival együtt költötte el az egyszerű, szerény ebédet. 1918 után nála lakott édesanyja és nővére is; ők külön étkeztek, őket naponta meglátogatta s elbeszélgetett velük. Ebéd után hamarosan elvonult, ilyenkor olvasott, Szent Tamás gondolatmeneteit foglalta szillogisztikus formába és „*Cultura Christiana*” című munkáján dolgozott. Művei kéziratban maradtak s az utóbbi idők viszontagságai között elkallódtak. Ilyenkor készült előadásaira is, melyeket 1911-től 1925 márciusáig gondosan feljegyzett. E kézirat megmaradt, csupán egyik kötetéből hiányzik néhány lap. Hat kötetben, 2684 negyedíven 907 előadást és prédikációt foglal magában. Egy részük nyomtatásban is megjelent (Wick Béla: Dr. Fischer-Colbrie Ágoston beszédei és beszédvázlatai, Kassa, 1928). Hétkor volt a vacsora, mely után szintén hamarosan elvonult.

Állandóan olvasott, asztalán ott voltak a különböző nyelvű új könyvek és könyvjegyzékek. Könyvtárát pontosan ismerte. Németül, franciául, angolul, olaszul, szlovákul, románul beszélt. Az utóbbi nyelvet egyesek szerint azért tanulta meg, mert a kassai javító-intézetben – ahol minden szombaton gyóntatni szokott – volt két román növendék is, mások szerint azért, hogy a román katonákat tudja gyóntatni. Értette a keleti nyelveket is. Egy bérmaútja alkalmával 1912-ben Homonnán az akkori szokás szerint az odavalósi rabbi is üdvözölte őt, német nyelven. A beszédre a hallgatók nagy ámulatára héberül válaszolt.

Prédikációi, előadásai magyarul, latinul vagy szlovákul vannak lerögzítve.

A kassai püspökség területe Abaúj, Sáros és Zemplén megyére terjedt ki. Háromnyelvű volt. A püspök mind a hármát tökéletesen ismerte, így akadálytalanul tudott érintkezni híveivel. Az egyházmegyének akkor 198 plébániája volt. Püspöki jelszava ez volt: *„Evangelisare misit me pauperibus”*, elküldött engem örömhírt vinni a szegényeknek (Lk 4, 18). E jelszót úgy értelmezte, hogy a püspök szívéhez a szegények állnak a legközelebb.

Amikor 1918-ban a Nemzeti Tanács kiküldöttei megjelentek nála és egyikük azt ajánlotta, mondjon le a püspöki vagyronról – (*„milyen szép lenne, ha most kiállnék a püspöki palota erkélyére és kihirdethetném az utcán járó népnek, hogy a püspök lemondott földjeiről”* – mondta) – a felhívásra így felelt: *„Két dolgot kell megkülönböztetnem: az évi jövedelmet és a püspökség törzsvagyonát. Az évi jövedelmeket eddig is szétosztottam, a háború alatt nem csináltattam cipőt, öt év alatt két új ruhát csináltattam, több mint tíz éve egy liter bort sem ittam, körülbelül negyven éve egy cigarettát sem szívtam el. Ami megmaradt, különösen most fából és borból, azt a szegény diákok internátusának adtam. A törzsvagyonról nem rendelkezhetem, legföljebb egyéni véleményt mondhatok: én kívánám, hogy a jelenlegi helyzet megváltozzék”*. Erre vonatkozólag tett is javaslatot 1917-ben a püspökkari konferencián. Az ezt a földreformra vonatkozó javaslatot áttette egy külön bizottsághoz, hogy foglalkozzék vele kimerítően. A bizottság *„csodálkozással értesült a kassai püspök felfogásáról, amelyet egyáltalán nem tehet magáévá”*. Ezzel az ő javaslata el is intéződött.

Papjait szerette, jóságos volt irántuk és sosem használt velük szemben keményebb hangot, jóságával és szelídségével igyekezett meggyőzni őket. Megkívánta tőlük, hogy minden munkát, amit a hívek kívánnak tőlük, örömmel és zúgolódás nélkül végezzenek. *„Nem a nép van értünk, hanem mi vagyunk a népért”* – mondta sokszor, és: *„Ne a nép szolgáljon ki minket, hanem mi, Isten szolgálói, vagyunk arra hívva, hogy a népet szolgáljuk”*. Ő maga vállalta a munkát, nem félt tőle, *„régiről természetemnél fogva mindenre vállalkozom, többre, mint amennyit jól meg tudok csinálni”* – írta Kollányinak.

Egy papja egyszer arról panaszkodott neki, olyan alacsonyok az ablakai, hogy mindenki belát a plébániájára. A püspök fogadószobájában történt a beszélgetés; ennek a szobának két ajtaja és három ablaka volt. Fischer-Colbrie szelíden, mosolyogva mutatott rá ezekre, így van ez jól – mondta – a pap lakjék üveg-házban, még függöny se legyen ablakán, hadd lássa mindenki, hogyan él, mennyit dolgozik és imádkozik. Mert nem szabadna titkának lennie, s az egész világ szeme előtt kellene élnie.

Szerény, egyszerű ember volt. Egy szerzetes pap írja, aki többször megfordult nála: *„Mindjárt az első pillanatban megkapott az az egyszerűség és keresetlen szívélyesség, amellyel fogadott. Egész lényé szinte sugározta a szeretetet, mely Krisztus igazi főpapjának szívéből fakadt. Semmi póz, méltóságának úgyszólván tudatos, és mégis természetes elrejtése egy pillanat alatt eltüntette azt a merev légkört, mely máskor olyan kimért és feszes társalgást váltott ki, hogy mindnyájan csak úgy vártuk a végét”*.

Sosem utazott el szentmise nélkül; ha korán kellett indulnia, akkor is megmisézett, ilyenkor egyik udvari papja ministrált neki; majd az udvari pap misézett s annak meg ő ministrált, olyan egyszerűen, mintha ez volna a világ legtermészetesebb dolga – úgy, ahogyan X. Pius pápa csinálta.

Kormányzásának első napjától fogva erősen a szívében viselte a gondjaira bízott papság lelki javát. Minden évben lelkigyakorlatra hívta őket, s e lelkigyakorlatokon – (az elsőt, tudjuk, Lollok vezette) – ő maga is részt vett s rajtuk többször szólt papjaihoz, *„Egy esztendőtt sem mulasztottam el – írja 1914-ben – hogy a kegyelem és a papi megújulás ezen igen szerencsés eszközében ne részesítsem papjaimat”*.

1914 július végén kitört a világháború; a tervezett lelkigyakorlatot el kellett halasztani, mert a körülmények úgy kívánták, hogy a lelkipásztorok helyükön maradjanak; erre – hogy 8 lelkipásztor maradjon híveivel veszély idején – külön fel is hívta papjai figyelmét. A szokásos lelkigyakorlatokra az egész háború folyamán nem került sor; utána 1921-ben tartották meg először a papi rekollekciót. Ezen ő is beszélt a résztvevőkhöz, főként a breviárium végzéséről és a papi nőtlenség kötelezettségéről (akkor ez különösen időszerű kérdés volt, egyes cölibátus-ellenes mozgalmak miatt).

Kormányzásának már harmadik esztendejében azt írhatta, hogy a bérmálás szentségét mindenütt kiszolgáltatta és megkezdte az egyházmegye harmadik látogatását. A bérmálással kapcsolatban figyelmeztette a papságot, készítse elő minél gondosabban a bérmálandókat, hogy méltó módon járulhassanak a szentséghez: a bérmálás ne pusztán külső ünnep és lakmározás legyen, hanem a Szentlélek kegyelmének vétele, mely segít a jóra, megerősít a hitben és minden más erényben.

A bérmálással kapcsolatban elvégezte a hivatalos vizitációt is. Pontosan megnézte a templomot, oltárait, a sekrestyét és berendezését, végül az anyakönyveket. Útjaira vonatkozólag figyelmébe ajánlotta papságának, hogy semmi sem kedvesebb neki, mint a minél egyszerűbb és rövidebb ebéd; se költségbe ne verjék magukat, se a drága időt ne vesztessék.

Abban az időben a kassai egyházmegyében aránylag kevés olyan szerzetes volt, aki a pasztorációban is tevékenyen részt vehetett volna. Nagy hiányt pótolta a gondos püspök, amikor megalapította egyházmegyéjében is a missziós papok egyesületét, melynek tagjai szép sikerrel végezték a népmissziókat.

Nagyon sokat foglalkozott az ifjúság erkölcsi nevelésének kérdésével és a katolikus patronázs ügyével, azzal a céllal, hogy megelőzze az eltévelyedést, és ha esetleg megtörtént, az eltévelyedetteket visszavezesse a helyes útra.

Gondja volt papjai anyagi helyzetére is. Neki is szeme előtt lebegett, amit Lippay György prímás mondott a XVII. században: *„Méltatlan látvány, hogy az Úr szolgálatában megőszültek és az elgyengülés miatt nem működhetők nyomorultan kénytelenek koldulni és elveszni.”* Gondoskodni akart a munkaképtelen papokról, akár koruk, akár betegség miatt lettek azzá. Az volt a terve, hogy házat állít fel, hogy legyen otthonuk és legyen, aki ápolja, gondozza őket. Ez a gondolat akkor még egészen új volt az országban. Céljára megvásárolta az eperjesi görögkatolikus püspöktől az egykori varannói pálos kolostort Zemplén megyében. A szép terv megvalósításában az elég anyagi erővel nem rendelkező egyházmegyéjét a papaság is lelkesen támogatta; 1919-ben készültek megnyitni a *„Pius pápa háza”*-t (Szent X. Pius aranymiséjének emlékére nevezték volna így), de a közbejött események miatt ez lehetetlenné vált, s az intézmény fenntartására összegyűlt alaptőke is értékét veszítette. Pár évvel később Hanauer István váci püspök létesített ilyen papi otthont a nógrádverőcei Migazzi-kastélyban.

Teológusaival is sokat törődött. Többször beszélt hozzájuk, lelkigyakorlatokat is tartott nekik. Ha otthon tartózkodott, részt vett a vizsgáikon is, kérdéseket intézett a jelölthöz, s ha zavarba jött, tapintatosan kisegítette. Elmondta nekik, hogy egyházmegyéjét bejárva tapasztalta, hogyan ítél a világ. *„Nagy hírnévnek örvendő papoknál láttam, hogy az oltár rongyos, a sekrestye piszkos, a gyermekek semmit sem tudnak a katekizmusból. Láttam más papokat, akiket a világ semmire sem becsült – s mindenütt ragyogó tisztaság, a hittudásban szép eredmény! Mikorra ti plébánosok*

lesztek, ha élek, öreg leszek. Talán nem lesz alkalmam személyesen meggyőződni, elismerésben részesíteni. És mégis dolgozni kell. Mindhalálig egy vártán őrt állni; talán sosem jön inspekció, talán nem lesz elég okos, elég igazságos. De Isten lát, s kell, hogy ez elég legyen.”

Egy papja írja: *„Szerette a művészetet és klerikusaiban is igyekezett kinevelni. Amikor a világhírű Kubelik János hegedűművész Kassán járt, a Schalkház nagytermébe az összes kispapoknak jegyet váltott. Ezt megírtam egy kollégámnak, aki az x-i szemináriumban volt. Meg sem kapta a lapot, mert a spirituális egyenesen a püspöknek küldte el azt, hogy képtelen írásommal zavarom az ottani klerikusok életét. A püspök mosolygott és csak annyit mondott: hátha náluk ez nincsen, akkor erről ne is írjon máskor”.*

Kispapjainak sokszor ajánlotta, legyen mindig valami kitűzött céljuk. Nem baj, ha nem tudják elérni, csak legyenek állandóan elfoglalva, mert ez sok mindentől visszatartja őket. Sokan talán azért fáradnak el a papi pályán, mert nincs határozott céljuk, a szorosan vett hivatalos munkán kívül. *„Ha a káplán unatkozik – mondta – mert vannak idők, amikor nincs iskola, a hívek nem gyónnak nagyobb számban ... akkor jön a kártya, a bor”.*

„Igazán püspök atya volt – írja egy másik papja – mikor ez a kifejezés még nem volt divatban. Egyéniségével, szerénységével, jóságával, egész alakjából kisugárzó tisztaságával vonzott. Szigorúság és rossz szó nélkül fegyelmezett. Úgy voltunk vele, hogy valahogy meg ne bántssuk, meg ne szomorítsuk ezt a jó atyát”.

A katolikus egyház püspökeinek kötelességük, hogy előírt időközökben Rómában megjelenjenek és beszámoljanak a rájuk bízott egyházmegyéről. Fischer-Colbrie Ágoston ezt szintén megtette. Járt Rómában 1907-ben, majd 1910-ben, amikor a Lateráni Bazilikában leplezték a Szent Istvánnak koronát küldő Szilveszter pápa emlékművét, melyet Fraknoi Vilmos nagyváradi kanonok, a kiváló történetíró állíttatott. Az ünnepségre nagyobb magyar zarándokcsoport ment Rómába. X. Pius pápát Széchenyi Miklós győri püspök köszöntötte, A Szentatya válaszában Magyarország történelmi hivatásáról beszélt, elmondta a tíz bélpoklos történetét a bibliából példázatul arra, hogy a Szentszék is számos nemzettel tett jót, de csak egynek jutott eszébe visszajönni és köszönetet mondani: a magyarnak. A pápa olaszul beszélt, a magyarok nem sokat értettek belőle. De a beszéd végén előállt a kassai püspök és híven tolmácsolta a szentatya szavait magyarul, a zarándokok nagy örömeire és meglepetésére.

1913-ban is járt Rómában, 1921-ben pedig *„citálták”* az Örök Városba, mert vádat emeltek ellene a Szentszéknel, ez azonban teljesen alaptalannak bizonyult. 1923-ban volt utoljára Rómában, Kis Teréz boldoggá avatásán.

1925. április 9-én, nagycsütörtökön az olajszentelés után rosszul lett. Másnap, nagypénteken még elvégezte a szertartást, de már nagyon nehezen. Utána ágynak dőlt s nem is kelt fel többé. A betegséggel járó szenvedéseket hősiességgel, panasz nélkül tűrte. Betegsége alatt sokat foglalkozott Kis Terézzel, akinek nagy tisztelője volt. Képét ágya fölé függesztette, s nővéreinek azt mondta, előre tudja, milyen órái következnek, mert Kis Teréz ezt rózsákkal jelzi neki: ha pirosat dob le, szenvedések törnek rá, ha fehér, kissé megkönnyebbül. És a sárga rózsát mit jelent? – kérdezte nővére, *„Az gyógyulást”* – felelte. Nővére másnap egy csokor sárga rózsát hozott neki, azzal, hogy Kis Teréz küldi őket. *„Kis Teréz nem küldi, hanem dobja a rózsát”* – felelte mosolyogva. *„De gyógyulást jelentenek”* – szólt a nővére. *„Igen – válaszolta a püspök határozott hangon – de nem nekem”.*

Halála előtt öt nappal fölvette a haldoklók szentségét. Betegágya körül ott álltak papjai s nem tudták visszafojtani könnyeiket. *„Nondum moriar”*, még nem halok meg – mondta a püspök, ugyanazt, amit 1897 szeptember 30-án Kis Teréz.

Az ápoló nővér eskü alatt azt vallotta, május 16-ról 17-re virradóra a püspök betegágyánál megjelent Kis Teréz. Amikor a látomás eltűnt, a nővér nagyon megijedt. A püspök mosolyogva hozzá fordult: „*Kedves nővér, hogyan ijedhetett meg ennyire, amikor ilyen kedves vendégünk volt*”.

Május 17-én volt Rómában Kis Teréz szentté avatása. Azon a napon Kassán mindenki csodát várt. A beteg állapota azonban egyre rosszabbra fordult. Nyilvánvalóvá vált, hogy többé nincs emberi remény.

A püspök ezen az utolsó napon elbúcsúzott nyolcvanhárom éves édesanyjától. Felült betegágyában, megáldotta anyját és meg akarta csókolni a kezét, de erre már nem volt ereje. Erre édesanyja hajolt le hozzá, ő csókolta meg a fia kezét. Akik látták a jelenetet, nem tudták zokogás nélkül megállni.

Május 17-én este fél tizenegykor az Úr Jézus keresztjére szegezve szemét, utolsót sóhajtott.

Temetése valóságos diadalmenet volt. Utolsó útjára kilenc püspök, igen sok pap és sok-sok ezer hívő kísérte.

A kassai dóm sírboltjában nyugszik. Harmincesztendő sírja fölött ma is ott virítanak a kegyelet virágai, melyeket az őszinte szeretet, a mélységes hála és a soha el nem múló tisztelet helyez oda, mert sokan azt hiszik, hogy a nagy halottnál is valóra válik sírfelirata: *in memoria erit justus* – az igaznak emléke örökké él.

Vidákovich Aladár